

ଓଡ଼ିଆପ୍ରାଣ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବ

କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସୁଆର

ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ଗୋଲ୍ଡ଼ମେଡ଼ାଲ୍ ବୈଠକରେ ‘ଭାଷା ଓ ଜାତି ସୂତ୍ରରେ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ’ ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶାର ଦାବି ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରି ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶକ, ସାରଗର୍ଭକ ବକ୍ତୃତା ଏବଂ ଐତିହାସିକ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ଯେଉଁ ମହାମନୀକ୍ଷୀ ତାଙ୍କୁ କରି ଦେଇଥିଲେ, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ମହାରାଜା ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବ । ଶତାଧିକ ଓଡ଼ିଆ, ଦେଶ, ଜାତି ପ୍ରେମୀ ନେତା, ରାଜାରାଜୁଡ଼ା ଓ ଜମିଦାରମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠାପର ଉଦ୍ୟମ ସତ୍ତ୍ୱେ ଓଡ଼ିଶା ଗଠନରେ ଉପୁଜିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କରିବାରେ ସେ ଯେପରି ଲାଗି ପଡ଼ିଥିଲେ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ ଜାତିସ୍ମର ।

ସେ ଥିଲେ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ ବିଚକ୍ଷଣ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ, ଧାର୍ଯ୍ୟପନ, ଦେଶଭକ୍ତ, ଶିକ୍ଷାନୁରାଗୀ, କ୍ରୀଡ଼ାବିତ୍ ଓ ବିପ୍ଳବ ଯଶର ଅଧିକାରୀ । ଗଲ୍‌ଫ ଖେଳ ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ଥିଲା । ସେ ମାନ୍ୟତାରୁ ଜଣେ ପ୍ରତିଭାବାନ୍ ପ୍ରଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ପାରଳା ଆଣିଥିଲେ । ନିଖିଳ ଭାରତ କ୍ରିକେଟ୍ କ୍ଲବ୍ ଓ ବିଲାତର ଏମ୍.ସି.ସି. କ୍ରିକେଟ୍ କ୍ଲବ୍, ମାନ୍ୟତାର କ୍ଷମୋପଲିତାନ୍ ଜିମ୍‌ଖାନା, କଲିକତାର କ୍ରିକେଟ୍ କ୍ଲବ୍, ଉତ୍କଳାମଣ୍ଡର ଗଲ୍‌ଫ୍ ହାଉସ୍ ଓ ବାଙ୍ଗାଲୋରର ସେଣ୍ଟୁରୀ କ୍ଲବ୍ ପ୍ରଭୃତି କ୍ରୀଡ଼ାନୁଷ୍ଠାନର ସେ ଆଜୀବନ ସଦସ୍ୟ ଥିଲେ ।

ଏହି ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରତିଭାସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଗଙ୍ଗ ରାଜବଂଶରେ ୧୮୯୨ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ମାସ ୨୬ ତାରିଖ ବୈଶାଖ ଅମାବାସ୍ୟା ଦିନ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିରେ । ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବ ଓ ମାତାଙ୍କ ନାମ ରମାମଣି ଦେବୀ । ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ପିତାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ନିଷ୍ଠା, ଶୃଙ୍ଖଳା ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରୀତି ତାଙ୍କ ଉପରେ ଗଭୀର ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା । ଲବ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବିଦ୍ୱାନ ଅପନ୍ନା ପରିଚ୍ଛା,

ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁ ଓ ଇଂରେଜ ଶିକ୍ଷକ ସାର୍ ଉଲ୍‌ଲିୟମ୍ ଟେଲର ତାଙ୍କର ଗୃହ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ଗାଁରେ ପାରଳା ହାଇସ୍କୁଲରୁ ମାଟ୍ରିକ ପାସ୍ କରିବା ପରେ ସେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ମାନ୍ୟତା ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ସେ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମନ୍ତେ ନ୍ୟୁ ଉଇଙ୍ଗଟନ୍ ଆବାସିକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ ଆଦର୍ଶ ଗୁରୁ କାମାରେନ୍ ମୋରିସନ୍ ଓ ଡେଲାହୋ । ସେଠାରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ସମୟରେ ୧୯୦୪ ମସିହାରେ ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ପାଠପଢ଼ା ଶେଷକରି ସେଠାରୁ ସେ ଜନ୍ମସ୍ଥଳୀକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ୧୯୧୩ ମସିହାରେ ସେ ଖରସୁଆଁ ରାଜ୍ୟର ରାଜଜେମାଙ୍କୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ ଓ ସେହି ବର୍ଷ ଅପ୍ରେଲ ୨୬ ତାରିଖରେ ବିଶାଳ ପାରଳାର ଶାସନଭାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କୁ ମାତ୍ର ଏକୋଇଶ ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥିଲା । ସେ ଦେଶ, ଜାତିର ସେବା ଓ ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ମନପ୍ରାଣ ଢାଳି ଦେଇଥିଲେ । ଜଣେ ପ୍ରଜାବନ୍ଧକ, ଆଦର୍ଶ ଶାସକ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠ ଓ ମହାନୁଭବୀ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ସୁନାମ ଥିଲା । ସେସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ବହୁ ଅଞ୍ଚଳ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇ ଅଲଗା ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧୀନରେ ରହିଥିବାରୁ ସେ ମୁଁୟମାଣ ହୋଇଥିଲେ ଓ ସେ ସମସ୍ତ ଗୋଟିଏ ଅଂଚଳରେ ନରହିଲେ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ରାଜସ୍ୱ, ଗମନାଗମନ, ଲୋକମାନଙ୍କ ଚାଲିଚଳଣ, ଆଚାର ବ୍ୟବହାର, ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, କଳା ଓ ପ୍ରଶାସନିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ ତଥା ଉନ୍ନତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଧା ଉପୁଜିବା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷୀ ଅଂଚଳର ଏକତ୍ରୀକରଣ କରିବା ଥିଲା ତାଙ୍କର ପ୍ରବଳ ନିଶା । ସେ ମଧୁସୂଦନ, ଗୋପବନ୍ଧୁ, ନୀଳକଣ୍ଠ ଓ ଗୋଦାବରୀଶ ପ୍ରଭୃତି ଜାତିପ୍ରାଣ ନେତାମାନଙ୍କ ସହ ହାତ ମିଳାଇ ଏହାର ସୁରକ୍ଷା ଓ ସଂକଟରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ଦିଗରେ ଏକ ଆଲୋକବର୍ତ୍ତକୀ ସମ କାମ କରିଥିଲେ । ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର

ଦଶମ ଅଧିବେଶନ ୧୯୧୪ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ମାସ ୨୬ ଓ ୨୭ ତାରିଖରେ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିଠାରେ କରିବା ପାଇଁ ସେ ଆୟୋଜନ କରିଥିଲେ । ଏହା ତାଙ୍କ ମାମୁଁ ଜୟପୁର ମହାରାଜା ବିକ୍ରମ କେଶରୀ ବର୍ମାଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ବେଶ୍ ଜାକଜମକରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରେ ତତ୍କାଳୀନ ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ନେତୃତ୍ବ ଅର୍ଥାତ୍ ଉତ୍କଳଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ, ଗୋପବନ୍ଧୁ, ଫକୀର ମୋହନ, ଗଂଗାଧର, କନିକା ରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ, ମଞ୍ଜୁଷା, ତରଳା, ଟିକାଲି, ଖଲ୍ଲିକୋଟ, ଧରାକୋଟ ଆଦି ରାଜ୍ୟର ରାଜାମାନଙ୍କ ସହିତ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁ, ପଣ୍ଡିତ ନୀଳମଣି ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ, ବ୍ରଜସୁନ୍ଦର ଦାସ, କବିବର ରାଧାନାଥ, ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଏଥିରେ ଅଭିଭୂତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ବହୁ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । ସେ ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀଙ୍କୁ ଏକ ଶାସନାଧୀନ କରିବା ପାଇଁ କେବଳ ଦାବି ନକରି ସମଗ୍ର ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଓଡ଼ିଆ ଅଂଚଳକୁ ଏକତ୍ରୀକୃତ କରି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କରିବା ସକାଶେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବୋଲି ବଳିଷ୍ଠ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନା କରିଥିଲେ । ଏହା ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ତ ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ନେତୃମଣ୍ଡଳୀଙ୍କୁ ଚକିତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଭାବରେ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା ।

୧୯୧୭ ମସିହାରେ ମଞ୍ଜୁଷା ଚେମ୍ବୁସଫୋର୍ଡ଼ କମିଟି ଭାଷାଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ସପକ୍ଷରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ସେ ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ମଞ୍ଜୁଷାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରି ଚେକାଲି, ମୟାସା, ଜୟପୁର, ବାରୁଆ ପ୍ରଭୃତିକୁ ଏକାଠି କରି ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଶାଇବା ପାଇଁ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ଦାବି ଆଗତ କରିଥିଲେ । ୧୯୨୨ ମସିହାରେ ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଂଚଳର ମିଶ୍ରଣ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ଫିଲିପ୍ପଟ୍ କମିଟି ବିଶାଖାପାଟଣା ଓ ଗଂଜାମ ଗସ୍ତ ବେଳେ ଗଜପତିଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିଥିଲେ । ୧୯୨୭ ମସିହାରେ ଭାରତରେ ଶାସନ ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାର ସାଇମନ୍ କମିଶନ ନିଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ । ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ସେତେବେଳେ ସାଇମନ୍ କମିଶନଙ୍କୁ ନାପସନ୍ଦ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର ବହୁବିଧ ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଗଜପତି କମିଶନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଂଚଳର ମିଶ୍ରଣ ସଂପର୍କରେ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲେ । ଯା'ଫକରେ ଓଡ଼ିଶା କଥା ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଅଚଳିକ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଏକ ସର୍ବକମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା ଓ ସେହି କମିଟି ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଠିକ୍

ସେତିକିବେଳେ ମୁସଲିମ୍ ଲିଗର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସିନ୍ଧୁପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଦାବି ତାଙ୍କ ମନରେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଗଭୀର ଭାବେ ଆଶାବାଦୀ କରିଥିଲା । ଉଭୟ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନର ବାସ୍ତବିକତା ଅନୁଧ୍ୟାନ ପାଇଁ ଗୋଲ୍‌ଡେବୁଲ୍ ବୈଠକ ୧୯୩୦ ନଭେମ୍ବର ୧୨ ତାରିଖଠାରୁ ୧୯୩୧ ଜାନୁଆରୀ ୧୯ ତାରିଖ ଯାଏଁ ଲଣ୍ଡନରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ବୈଠକରେ ଆଲୋଚନା ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ଚିଠା ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିରେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଦୌ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ସେ ତତ୍କାଳୀନ ବ୍ରିଟିଶ୍ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ଭାରତ ସଚିବ, ଇଂଲଣ୍ଡର ରାଣୀ ଓ ବ୍ରିଟିଶ୍ ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ସାମୁଏଲ୍ ହୋରଙ୍କୁ ଭେଟି ଏ ଦିଗରେ ପ୍ରଭାବିତ କରି ପ୍ରଥମ ଗୋଲ୍‌ଡେବୁଲ୍ ବୈଠକରେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଭଳି ସାହସୀ ଓଡ଼ିଆ ବାସ୍ତବରେ ବିରଳ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ସପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ସେ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେବା ସାଂଗକୁ ବଳିଷ୍ଠ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପିତ କରି ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ଏ ଖବର ମଧୁବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଜରିଆରେ ଗଜପତି ବିଲାତରୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ସେତେବେଳେ ସେ ରୋଗ ଶଯ୍ୟାରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ତଥାପି ଆନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ । ଗଜପତି ଫେରି ଆସିବା ପରେ ଗୋଲ୍‌ଡେବୁଲ୍ ବୈଠକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାର ଓଡ଼ିଶା କମିଟି ବସାଇଥିଲେ । ଏଥିରେ ଯେଉଁ ବିଷୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା ତଦ୍‌ଧ୍ୟରେ ଆମ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଥିଲା ମୁଖ୍ୟ । ଗଜପତି ମଧ୍ୟ ଏହି କମିଟିରେ ଜଣେ ସଭ୍ୟ ଥିଲେ । ଏହି କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ୧୯୩୨ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମାନ୍ୟତା ଜନଗଣନା କମିଶନର ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଶାସକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଓ ଜୟପୁର ଜମିଦାରୀ ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଶିବା ବିରୋଧରେ ମତ ଦେଇଥିଲେ । ତଦନୁଯାୟୀ ଓଡ଼ିଶା ଗଠନ ସଂପର୍କିତ ଏକ ଶ୍ୱେତପତ୍ର ୧୯୩୩ ମସିହାରେ ଲଣ୍ଡନରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାକୁ ବିରୋଧ କରି ଭାରତ ସଚିବ ସାମୁଏଲ୍ ହୋରଙ୍କ ପାଖକୁ କେନ୍ଦ୍ର ବିଧାନସଭା ସଦସ୍ୟ ଭୁବନାନନ୍ଦ ଦାସ ଟେଲିଗ୍ରାମ ପଠାଇଥିଲେ । ବିଲାତରେ ଆୟୋଜିତ ତୃତୀୟ ଗୋଲ୍‌ଡେବୁଲ୍ ବୈଠକରେ ଦେଶ ମିଶ୍ରଣ ଦାବିକୁ ଠିକ୍ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ ପୁନର୍ବାର ଗଜପତି ବିଲାତ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଭୁବନାନନ୍ଦ ଦାସ ଓ ଖଲ୍ଲିକୋଟ ରାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ମଧ୍ୟ ଯାଇଥିଲେ । ସେମାନେ ପାରଳା ଓ ଜୟପୁର ଜମିଦାର ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଶିବା ସପକ୍ଷରେ ଦୃଢ଼ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପିତ କରି ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ । କେତେକ ନୀତ

ସ୍ୱାର୍ଥ ଆନ୍ଧ୍ର ନେତାମାନଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଚେଲିଗ୍ରାମ କରିଆରେ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିକୁ ବାଦ୍ ଦେବାପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଉ ଥିଲେ । ବିଳାତରେ କମିଟି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଲର୍ଡଲିନ୍ ଲିଥିଗୋ ଓ ତତ୍କାଳୀନ ଭାରତର ବଡ଼ଲାଟ ଲର୍ଡ ଉଇଲିଂଗ୍‌ଟନ୍ ଗଜପତି ପ୍ରଭାବିତ କରି ବୁଝାସୁଝା କରିବା ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଓ ଜୟପୁରକୁ ମିଶ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ରାଜି କରାଇ ପାରିଥିଲେ ହେଁ ପାରଳାର ୪୦୨ ବର୍ଗ ମାଇଲ ତେଲୁଗୁ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅଂଚଳ ଶ୍ରୀକାକୁଲମ ଜିଲ୍ଲାରେ ରହିଯିବାରେ ସେ କ୍ଷେତ୍ରୋକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମାମୁଁ ଜୟପୁର ରାଜାଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରି ସମଗ୍ର ଜୟପୁର ଜମିଦାରକୁ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶାଇବାକୁ ସେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅକ୍ଲାନ୍ତ ଉଦ୍ୟମ, ଦୃଢ଼ ନିଷ୍ଠା ଓ ବକ୍ତବ୍ୟୋଷ ବାଣୀ-ବୃତ୍ତନ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ନହେଲେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବି ନାହିଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟିତ ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୂଢ଼ କରିଦେଇଥିଲା । ପରିଶାମରେ ଏକ ସରକାରୀ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ବଳରେ ୧୯୩୬ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ପହିଲାଠାରୁ ଛଅ ଗୋଟି ଜିଲ୍ଲାକୁ ନେଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ବସ୍ତୁତଃ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା । ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ତତ୍କାଳୀନ ବ୍ରିଟିଶ ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ସାମୁଏଲ୍ ହୋର୍ କହନ୍ତି- ‘ପାରଳା ଖେମୁଣ୍ଡି ମହାରାଜା ପ୍ରଥମେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରସଙ୍ଗ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ପ୍ରଥମ ଗୋଲଟେବୁଲ୍ ବୈଠକରେ ଉପସ୍ଥାପନା ପୂର୍ବକ ପ୍ରବଳ ଚାପ ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ନୂତନ ପ୍ରଦେଶ ରୂପେ ଗଠିତ ହୋଇପାରିଲା । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ତାଙ୍କର ଏହି ସମ୍ମାନିତ ପ୍ରତିନିଧିଠାରେ ଚିରକୃତଜ୍ଞ ।’

ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହେବା ପରେ ସେ ନେତା ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ପ୍ରଥମ ମନ୍ତ୍ରିମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରି ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ଯଥାକ୍ରମେ ୧୯୩୭ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ପହିଲାରୁ ଜୁଲାଇ ଅଠର ତାରିଖ ଏବଂ ପରେ ୧୯୪୧ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୨୪ ତାରିଖରୁ ୧୯୪୪ ମସିହା ଜୁନ୍ ୩୦ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏପରି ଦୁଇଥର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ରହି ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରିବା ସାଂଗକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ଜନହିତକର ଓ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ୧୯୪୦ ମସିହାରେ ଭାରତ-ଇଂଲଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଆଲୋଚନାରେ ସେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ୧୯୪୬ ମସିହାରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ଯୁଦ୍ଧ ସାମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନେତା ଓ ସଭାପତି ଥିଲେ । ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେ କେ.ସି.ଆଇ.ଇ ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ ହୋଇ ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଭାରତର ଶାସନ ବିଧାୟକ ସଭାର ସଭ୍ୟ ଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ୧୯୫୪ ମସିହାରେ ସେ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ

ସ୍କିଲ୍ ଲିମିଟେଡ଼ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ରୂପେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ ହୋଇଥିଲେ । ୧୯୬୮ ମସିହାରେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନସୂଚନ ଏଲ୍.ଏଲ୍.ଡି ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ କରିଥିଲେ । ସେ ପଣ୍ଡିତ ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦତତ୍ତ୍ୱ ବୋଧ ଅଭିଧାନ, ଭକ୍ତକବି ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପଦ୍ୟାବଳୀ, ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହଙ୍କ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷ, ନକ୍ଷତ୍ର ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ର ବିହାର, ଗୌରହରି ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ, କବିତା କଳିକା, ବନ୍ଦୀ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରାଚୀନ ଓ ମୂଲ୍ୟବାନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର ମୁଦ୍ରଣ ଓ ପ୍ରକାଶନ ନିମନ୍ତେ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଏଥିରୁ ତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗୀର ପରିଚୟୋକ୍ତି ମିଳିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉକ୍ତ ପ୍ରଶଂସାହ ମନେହୁଏ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିଠାରେ ସ୍କୁଲ, କଲେଜ ଓ ସଂସ୍କୃତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନା କରିବା ସାଂଗକୁ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିଠାରୁ ୨୨ ମାଇଲ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ରୀକାକୁଲମ ଜିଲ୍ଲାର ପୁଣ୍ଡିଠାରେ ସେ କବଣ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । କୃଷି ଫାର୍ମ, ୧୮ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ନିର୍ମିତ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିଠାରେ ଗୁଣପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୩୨ ମାଇଲ ବ୍ୟାପି ନୌପଡ଼ା ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ରେଳ ରାସ୍ତା ସଂପ୍ରସାରିତ କରି ନୂତନ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ରଂଗମଂଚ ପଦ୍ମନାଭ ରଂଗାଳୟ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ବାହାରକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଯାଉଥିବା ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦେବା ସହିତ କଟକଠାରେ ହାଇକୋର୍ଟ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ର ଓ ମେଡ଼ିକାଲ୍ କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଉଦ୍ୟମରେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ନଭେମ୍ବର ୨୭, ୧୯୪୩ରେ ଉଦଘାଟିତ ହୋଇଥିଲା । କଟକର ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ ଏବଂ ସାକ୍ଷୀ ଗୋପାଳର ସତ୍ୟବାଦୀ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଅର୍ଥଦାନ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ ଥିଲା ଅତୁଳନୀୟ । ୧୯୭୪ ମସିହା ମେ ମାସ ୨୫ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ସେ ଆଜି ନାହାନ୍ତି ସତ, ହେଲେ ନିଜର ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ, ବିକାସ ବ୍ୟୟନ, ଏପରିକି ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ ପ୍ରତି ଉଦାସୀନ ରହି ସେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମୟ ଓ ଧନକୁ ପ୍ରଜାଙ୍କର ହିତ ସାଧନ ଓ ଓଡ଼ିଶା ଗଠନ ଦିଗରେ ବିନିଯୋଗ କରି ଯେପରି ଚିରନ୍ତନ ସ୍ମୃତି ରଖି ଯାଇଛନ୍ତି, ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆର ପ୍ରୀତି ସ୍ମରଣୀୟ ।

ଏମ୍.ଆଇ.ଜି.ଓ୍ବି- ୪୨/୧, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରପୁର
ହାଇସିଂବୋର୍ଡ଼ କଲୋନୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୧୬